

Ptáci (Aves) lokality Na Skřivánku v k.ú. Jiřín v okrese Jihlava

Vojtěch Kodet & Dana Kodetová

2024

Ptáci (Aves) lokality Na Skřivánku v k.ú. Jiřín v okrese Jihlava

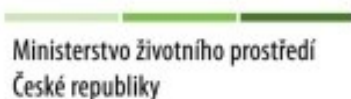
Ing. Vojtěch Kodet, Ph.D. & Ing. Dana Kodetová

2024

Obsah

1) Úvod	3
2) Metodika	3
3) Charakteristika a poloha lokality	5
4) Výsledky	10
5) Literatura	18
6) Fotodokumentace	19

Průzkum byl realizován v rámci projektu Pobočky České společnosti ornitologické na Vysočině (projekt č. 132428), který byl v roce 2024 finančně podpořen programem Ochrana biodiverzity, což je národní program Českého svazu ochránců přírody financovaný Ministerstvem životního prostředí ČR a spolufinancován Nadačním fondem Veolia. Děkujeme.

O lokalitu Na Skřivánku pečuje Pozemkový spolek Gallinago při Pobočce České společnosti ornitologické na Vysočině. Lokalita byla vykoupena Českým svazem ochránců přírody v rámci sbírky Místo pro přírodu.

1) Úvod

Lokalita Na Skřivánku leží v centrální části Kraje Vysočina západně od města Jihlavy. Ornitologický průzkum probíhal v roce 2024 za účelem zmapování výskytu ptáků na lokalitě a získání podkladů pro péči o zdejší biotopy a případné obnovní zásahy.

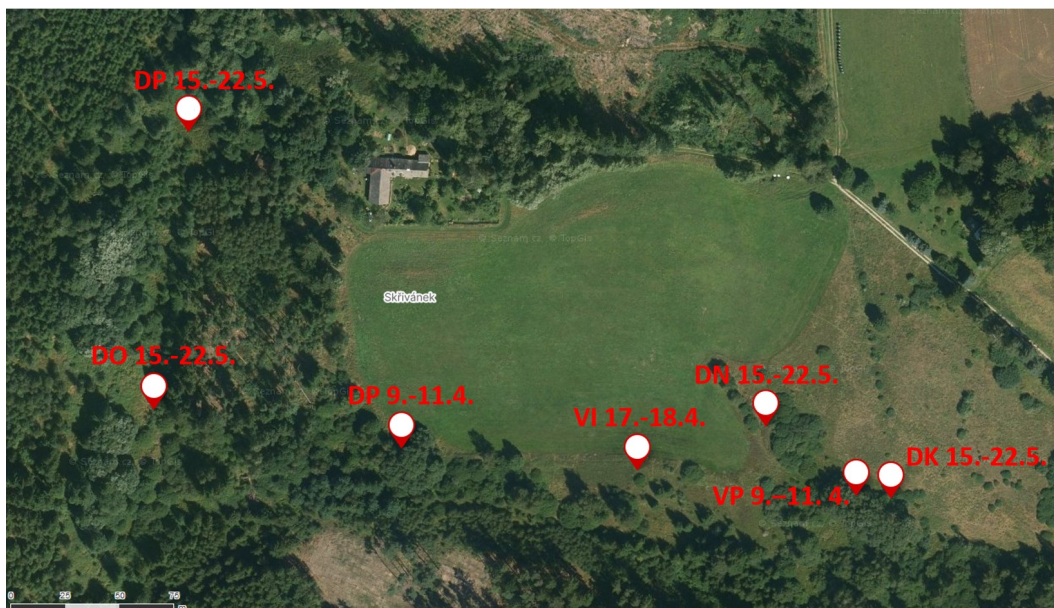
2) Metodika

Ornitologický průzkum byl prováděn dvěma základními způsoby, a to presenční kontrolou a analýzou akustických nahrávek. Při prezenčních kontrolách s využitím dalekohledů byl sepisován kompletní druhový seznam viděných a slyšených druhů, které byly na lokalitě zjištěny, přičemž u méně běžných druhů byla zaznamenávána též jejich početnost. Pořízené zvukové nahrávky byly zpracovány podle metodiky akustického monitoringu a mapování ptáků. Nahrávky byly pořizovány digitálními zvukovými záznamníky Olympus DM-650. Jedná se o efektivní metodu mapování. U déle trvajících nahrávek lze vyhodnotit nejen přítomnost, ale i nepřítomnost druhu, což krátkodobá presenční návštěva lokality většinou neumožňuje. Z nahrávek lze vyhodnotit celé druhové spektrum ptáků, kteří se v okolí záznamníku vyskytují, neboť v hnízdním období se většina druhů ptáků hlasově projevuje. Pořízené zvukové záznamy byly zpracovávány následnou počítačovou analýzou metodikou Savického (2008) v programu AM Services (spektrogramová analýza se zvukovou kontrolou záznamu). Při analýze byly vyhodnoceny kompletní seznamy druhů ptáků samostatně pro každý instalovaný záznamník a každý nahrávací den. Zvukové záznamy jsou archivovány. Získaná data jsou uložena v Nálezové databázi ochrany přírody AOPK ČR (portal.nature.cz), do které byla převedena z databáze AVIF České společnosti ornitologické (birds.cz). Terénní sběr dat probíhal pomocí aplikace AVIF Mobile pro Android. Výsledky byly doplněny o dostupné záznamy i od jiných autorů a o data z předchozích let.

Starší údaje z lokality jsou k dispozici pouze od autorů této studie z roku 2012, kdy jsme zde provedli akustický průzkum ve dnech 10.–11. 9. 2012 (1 záznamník), který byl zaměřen primárně na podzimní hlasovou aktivitu sov. Lokalitu jsme navštívili v roce 2023 ve dnech 17. 10. a 8. 11. a v roce 2024 ve dnech 5. 1., 4. 2., 9. 4., 11. 4., 17. 4., 18. 4., 15. 5., 22. 5., 7. 6., 24. 6., 25. 7., 29. 8., 5. 9., 22. 9., 7. 10. a 22. 12. Akustické nahrávky byly pořízeny ve dnech 9.–11. 4. 2024 (2 záznamníky), 17.–18. 4. 2024 (1 záznamník) a 15.–22. 5. 2024 (4 záznamníky). Od jiných autorů jsou k dispozici data ze 17. 12. 2023, 6. 1. 2024, 30. 3. 2024, 16. 5. 2024 (Marek Kyselica in AVIF), 26. 5. 2024, 21. 7. 2024 (Petra Hulvová in NDOP).

České a latinské názvosloví ptáků je použito shodně se seznamem ptáků ČR publikovaným Faunistickou komisí České společnosti ornitologické (VAVŘÍK et al. 2019), která používá vědecké názvosloví druhů podle IOC World Bird List (GILL et DONSKER 2019). V rámci jednotlivých řádů jsou druhy řazeny abecedně.

Obr. 1: Rozmístění instalovaných akustických záznamníků, jejich označení a datum nahrávání v roce 2024 (podklad www.mapy.cz).

Kategorie ochrany a ohrožení jednotlivých druhů jsou ve studii znázorněny použitím následujících symbolů:

A) **[Nat]** Označení kategorií chráněných druhů podle směrnice Rady Evropských společenství 79/409/EEC - Natura 2000:

NI - chráněný taxon přílohy I

B) **[ZCHD]** Označení kategorií zvláště chráněných druhů podle vyhlášky č. 395/1992 Sb., v aktuálním znění:

§§§ - kriticky ohrožený

§§ - silně ohrožený

§ - ohrožený

C) **[CS]** Označení kategorií ohrožených druhů podle červených seznamů (IUCN 2014):

CR - kriticky ohrožený (*critically endangered*)

EN - ohrožený (*endangered*)

VU - zranitelný (*vulnerable*)

NT - téměř ohrožený (*near threatened*)

- pro jednotlivé geografické úrovně:

w - celosvětová [*worldwide*] (BirdLife International 2024)

c - kontinentální [*continental*] (BirdLife International 2022)

e - Evropská unie [*European Union*] (BirdLife International 2015)

n - národní [*national*] (Šťastný et al. 2017)

r - regionální [*regional*] (Kodet 2017)

Kategorie	Geografická úroveň				
	Celosvětová [wCS]	Kontinentální [cCS]	Evropská unie [eCS]	Národní [nCS]	Regionální [rCS]
CR	wCR	cCR	eCR	nCR	rCR
EN	wEN	cEN	eEN	nEN	rEN
VU	wVU	cVU	eVU	nVU	rVU
NT	wNT	cNT	eNT	nNT	rNT

D) **[Hn]** Označení kategorií významu hnízdišť ptáků na Vysočině z hlediska jejich ochrany (KODET 2017):

!!! - hnízdiště zasluhující mimořádně vysokou pozornost

!! - hnízdiště zasluhující zvýšenou pozornost

! - hnízdiště zasluhující pozornost

E) [ČMV] Z pohledu vzácnosti, respektive četnosti recentního výskytu v Kraji Vysočina jsou druhy rozděleny do 8 kategorií (KODET 2017):

1. Velmi běžné
2. Běžné
3. Časté
4. Méně časté
5. Řídké
6. Vzácné
7. Velmi vzácné
8. Raritní

3) Charakteristika a poloha lokality

Název: Na Skřivánku

Kraj: Kraj Vysočina

Okres: Jihlava

Obec: Vyskytná nad Jihlavou

Katastrální území: Jiřín

Lokalizace: cca 1,5 km SZ od Jiřína

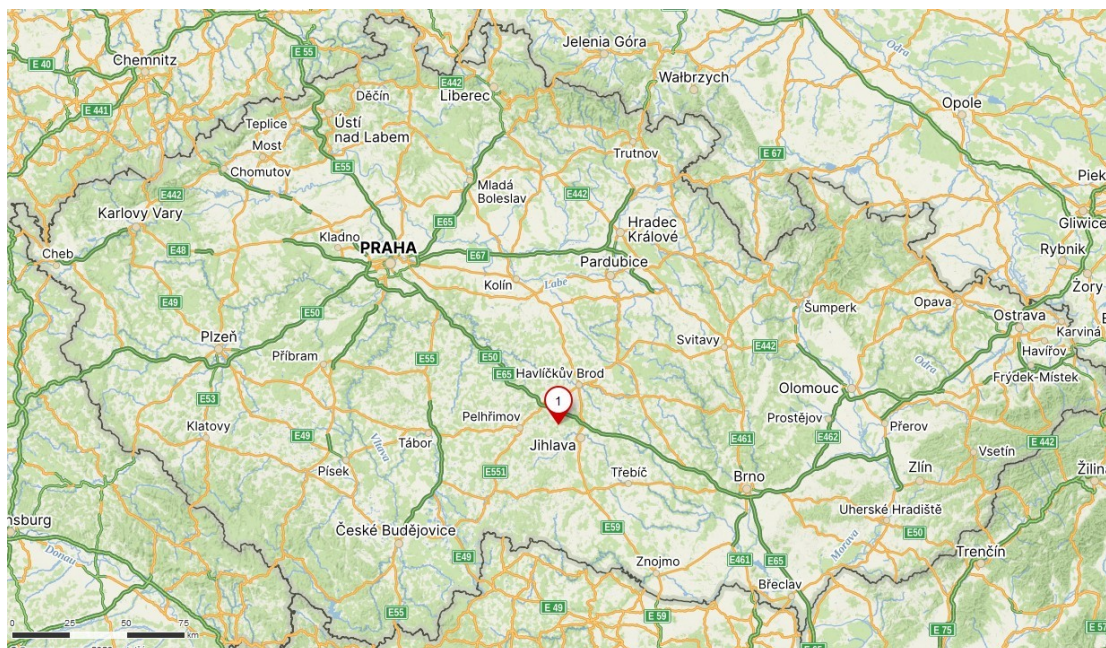
Výměra: 12,7 ha

Nadmořská výška: 596 – 613 m n. m.

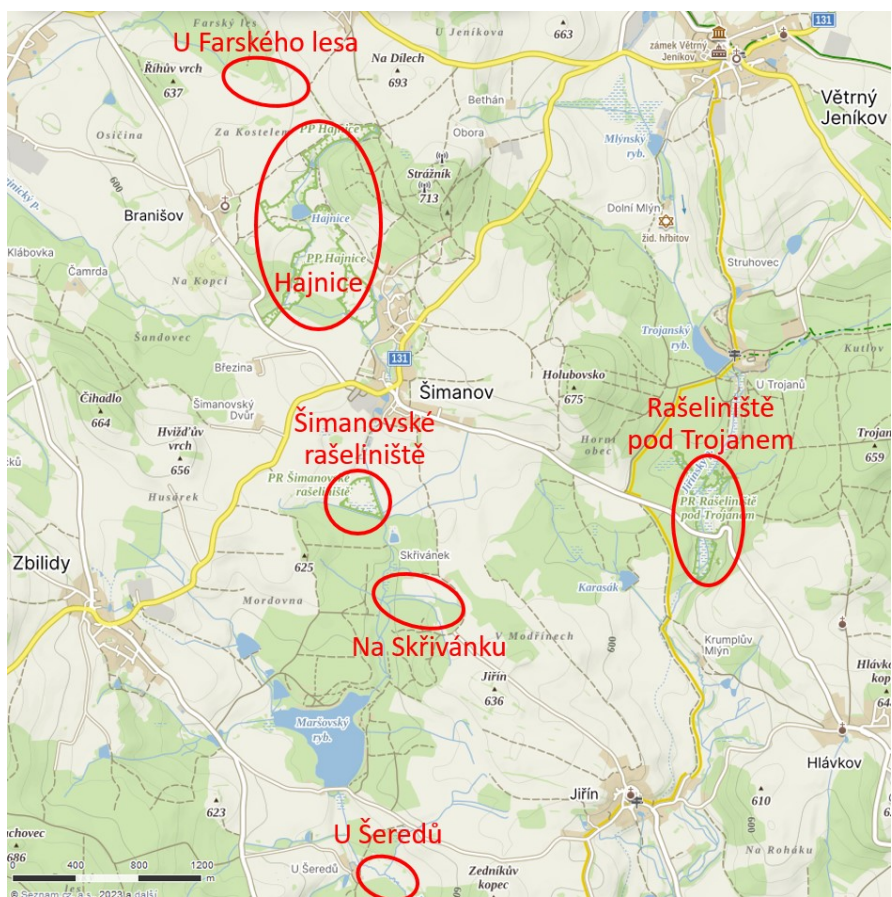
Mapovací kvadrát: 6558d

Kategorie ochrany: Pouze části jako významné krajinné prvky (VKP) ze zákona (vodní tok, niva, les), v rámci územního systému ekologické stability (ÚSES) lokalitou prochází v jihovýchodní části regionální biokoridor (RBK), na jihozápadě zasahuje svým okrajem lokální biocentrum (LBC) a západním okrajem prochází lokální biokoridor (LBK), v územním plánu jsou některé části vymezeny jako plochy přírodní nebo smíšené přírodní.

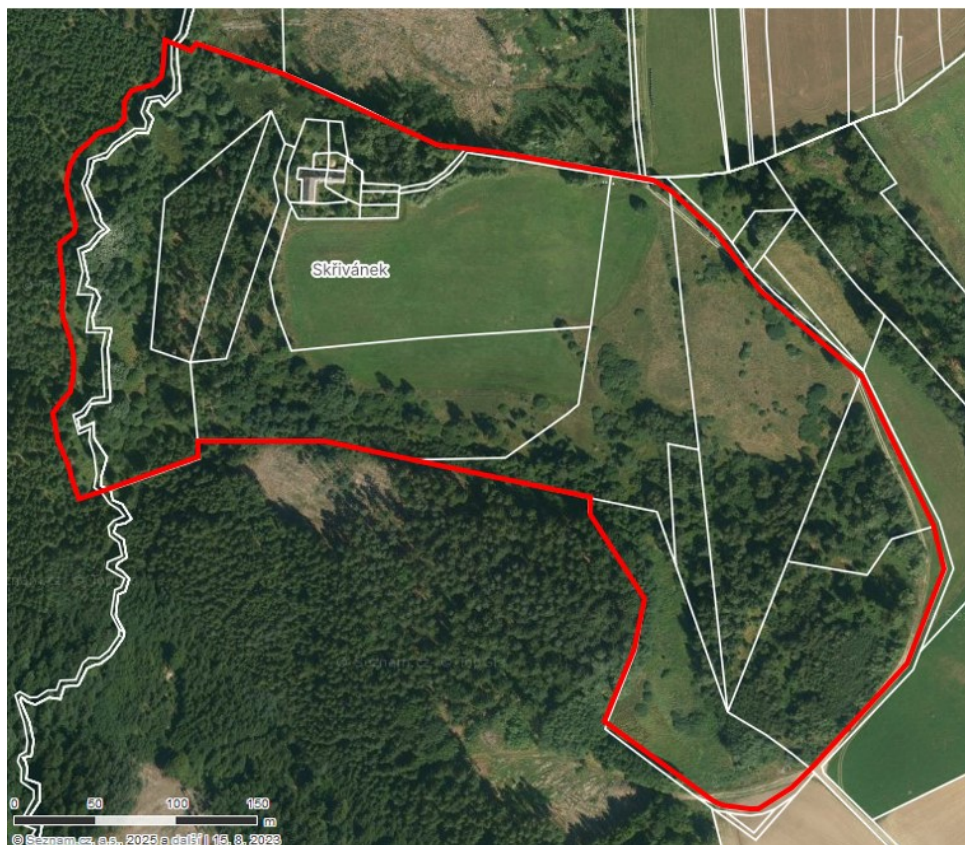
Obr. 2: Orientační poloha lokality v rámci ČR (www.mapy.cz).

Obr. 3: Poloha lokality a znázornění významných rašelišti v okolí (www.mapy.cz).

Obr. 4: Vymezení lokality na leteckém snímku (www.mapy.cz).

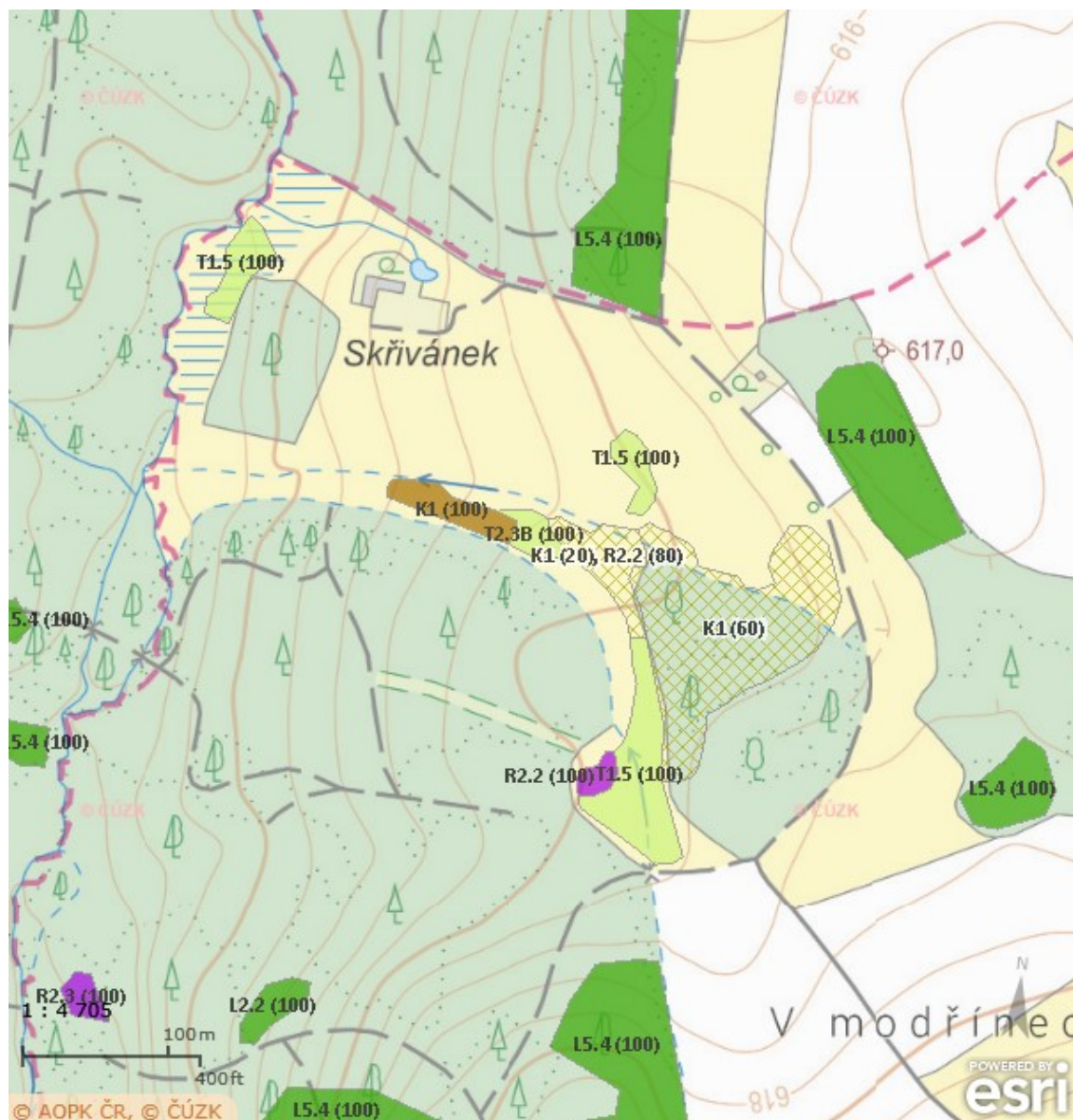

Klima:	Klimatická oblast mírně teplá, podoblast MT3 (QUITT 1971)	
Geomorfologie:	Soustava:	II – Česko-moravská soustava
	Podsoustava:	IIC – Českomoravská vrchovina
	Celek:	IIC-1 – Křemešnická vrchovina
	Podcelek:	IIC-1D – Humpolecká vrchovina
	Okres:	IIC-1D-5 – Vyskytenská pahorkatina
	(DEMEK et MACKOVIČIN 2006)	
Geologie:	nivní sediment, kamenitý až hlinito-kamenitý sediment, migmatit, granit (ČGS 2015)	
Pedologie:	glej fluvický, glej histický, pseudoglej, kambizem oglejená dystrická (ČGS 2012)	
Biogeografie:	Biogeografická oblast: Kontinentální Biogeografická podprovincie: 1 – Hercynská Bioregion: 1.46 – Pelhřimovský Biochory: 5Do – Podmáčené sníženiny na kyselých horninách 5. v.s. 5PS – Pahorkatiny na kyselých metamorfitech 5. v.s. (CULEK et al. 2005, 2013)	
Fytogeografie:	Fytogeografická oblast: M – Mesofytikum Fytogeografický obvod: M1 – České mesofytikum Fytogeografický okres: 67 – Českomoravská vrchovina (BÚ ČSAV 1987)	
Potenciální přirozená vegetace:	Biková bučina (<i>Luzulo-Fagetum</i>) (NEUHÄUSLOVÁ et al. 1997)	
Přírodní lesní oblast:	16 – Českomoravská vrchovina (Vyhláška MZe č. 83/1996 Sb.)	

Ekosystémová a biotopová charakteristika: Z vegetačního pohledu se jedná o značně degradovaný komplex luční až mokřadní vegetace v různě pokročilém stádiu sukcese. Přírodní společenstva na lokalitě reprezentují vlhké až střídavě vlhké louky a lada, které jsou až na plošně nevelké okraje koseného kulturního porostu dlouhodobě bez péče. V minulosti se pravděpodobně jednalo o mozaiku podhorských a horských smilkových trávníků svazu *Violion caninae*, vlhké pcháčové louky sv. *Calthion palustris* a mírně kyselá rašeliniště a rašelinné louky sv. *Caricion canescenti-nigrae*. Aktuálně se na lokalitě nacházejí jen v různé míře degradované porosty sv. *Violion caninae* a sv. *Calthion palustris* z větší části zarostlé mokřadními vrbinami sv. *Salicion cinereae* a náletem dřevin. Také zdejší lesní porosty mají víceméně kulturní charakter, jsou z části odtěžené a tvoří je porosty různých druhů dřevin (EKRTOVÁ 2024). V rámci Mapování biotopů ČR (HÄRTEL et al. 2009) a jeho aktualizací zde byly vymapovány některé ohrožené přírodních biotopy (viz obr. 5), přičemž aktuální hodnocení v roce 2024 již nepotvrdilo přítomnost biotopu Nevápnitá mechová slatiniště (R2.2), neboť tyto plochy již značně podlehly degradaci (viz obr. 6, EKRTOVÁ 2024). Lokalitou protékají bezejmenné potůčky, které se vlévají do Maršovského potoka tekoucího při západním okraji lokality. V místě se nacházejí dvě spojené usedlosti.

Obř. 5: Přírodní biotopy na lokalitě a v jejím okolí vymapované v letech 2007–2023 (webgis.nature.cz). V závorce je uvedena kategorie ohrožení podle Červeného seznamu biotopů ČR (CHYTRÝ 2020).

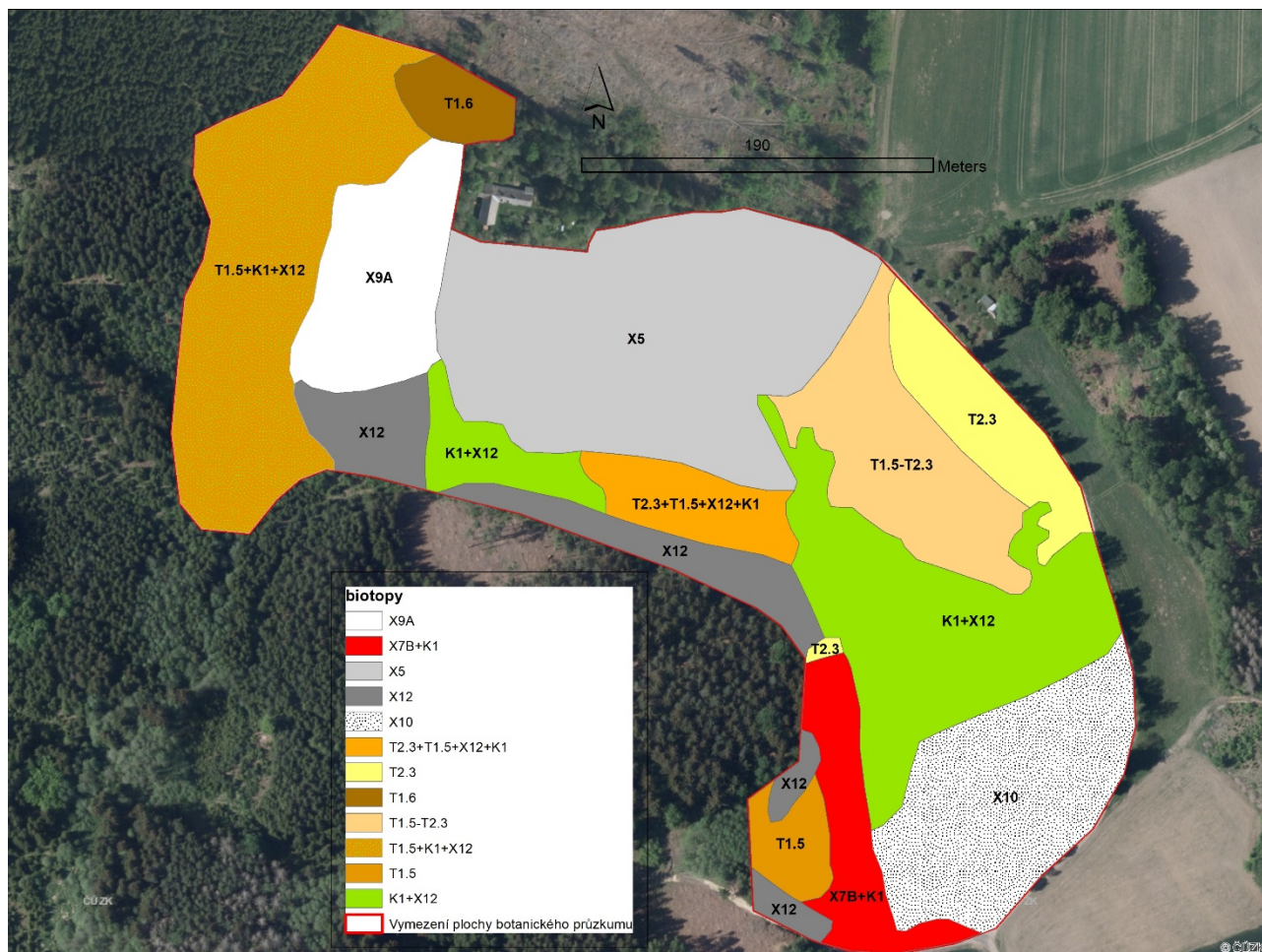
- R2.2 – Nevápnitá mechová slatiniště [VU]
R2.3 – Přechodová rašeliniště [EN] (okolí lokality)
K1 – Mokřadní vrby [VU]
T1.5 – Vlhké pcháčové louky [NT]
T2.3B – Podhorské a horské smilkové trávníky bez výskytu jalovce obecného (*Juniperus communis*) [NT]
L2.2 – Údolní jasanovo-olšové luhy [NT] (okolí lokality)
L5.4 – Acidofilní bučiny [LC] (okolí lokality)

Obr. 6: Biotopy na lokalitě vymapované v roce 2024 (EKRTOVÁ 2024).

V závorce je uvedena kategorie ohrožení podle Červeného seznamu biotopů ČR (CHYTRÝ 2020).

- K1 – Mokřadní vrbiny [VU]
- T1.5 – Vlhké pcháčkové louky [NT]
- T1.6 – Vlhká tužebníková lada [NT]
- T2.3 – Podhorské a horské smilkové trávníky [NT]
- X5 – Intenzivně obhospodařované louky
- X7B – Ruderální bylinná vegetace mimo sídla, ostatní porosty
- X9A – Lesní kultury s nepůvodními jehličnatými dřevinami
- X10 – Lesní paseky a holiny
- X12 – Nálety pionýrských dřevin

Obr. 7: Vývoj lokality je patrný při porovnání s historickým leteckým snímkem (1953 a 2022, kontaminace.cenia.cz). Zřejmá je radikální změna biotopů. Pravidelně obhospodařované bezlesí s jasně ohraničenými lesními porosty, které zdejší louky obklopovaly, je dnes na podmáčených plochách zarostlé náletovými dřevinami. Bez dřevin zůstaly převážně travní porosty, které byly dříve z velké části pravděpodobně i zorněné.

4) Výsledky

Celkově (v letech 2012, 2023 a 2024) bylo na lokalitě a v jejím okolí zaznamenáno 69 druhů ptáků, některé z nich však pouze na přeletu. Přehled zjištěných druhů uvádí Tab. 1. Nebudeme-li počítat dudka chocholátého, který zde byl vypuštěn po zotavení ze záchranné stanice, druhy zaznamenané pouze na přeletu bez vztahu k lokalitě (chřástal vodní, lyska černá, slípka zelenonohá, potápka malá, volavka popelavá) a bekasinu otavní zaznamenanou pouze v okolí lokality, jedná se o **62 druhů ptáků**. Z těchto 62 druhů je 7 chráněných podle přílohy I směrnice 79/409/EEC (Natura 2000); 15 druhů je zvláště chráněných podle vyhlášky č. 395/1992 Sb., a to 10 silně ohrožených a 5 ohrožených; 14 druhů je ohrožených podle národního červeného seznamu ptáků (ŠTASTNÝ et al. 2017), a to 1 kriticky ohrožený, 3 ohrožené, 8 zranitelných a 2 téměř ohrožené; 20 druhů je ohrožených podle regionálního červeného seznamu ptáků Vysočiny (KODET 2017), a to 2 regionálně kriticky ohrožené, 5 regionálně ohrožených, 9 regionálně zranitelných a 4 regionálně téměř ohrožené, viz Tab. 2. V letech 2023 a 2024 se nepodařilo potvrdit výskyt kulíška nejmenšího a sýce rousného, u nichž byl zjištěn mimohnízdní výskyt v roce 2012.

Tab. 1: Přehled zaznamenaných druhů ptáků s uvedením charakteru výskytu.

Ochrana a ohrožení	Druh	Výskyt na Vysočině	Na Skřivánku 10.–11. 9. 2012	Na Skřivánku 2023 – 2024
Vrubozobí – Anseriformes				
§§,nNT	Kachna divoká <i>Anas platyrhynchos</i>	Běžný výskyt		Hnízdní výskyt
	Hrabaví – Galliformes			
	Křepelka polní <i>Coturnix coturnix</i>	Častý výskyt		Hnízdní výskyt
Měkkozobí – Columbiformes				
§§,nVU,rVU,!!	Holub doupňák <i>Columba oenas</i>	Méně častý výskyt		Hnízdní výskyt
wVU,cVU,eNT	Holub hřivnáč <i>Columba palumbus</i>	Běžný výskyt		Hnízdní výskyt
	Hrdlička divoká <i>Streptopelia turtur</i>	Častý výskyt		Hnízdní výskyt
Krátkokřídlí – Gruiformes				
§§,nVU,rVU,!!	Chřástal vodní <i>Rallus aquaticus</i>	Méně častý výskyt		Přelet
cNT,rNT,!l	Lyska černá <i>Fulica atra</i>	Častý výskyt		Přelet
nNT,rVU,!!	Slípka zelenonohá <i>Gallinula chloropus</i>	Méně častý výskyt		Přelet
Potápky – Podicipediformes				
§,nVU,rVU,!!	Potápka malá <i>Tachybaptus ruficollis</i>	Méně častý výskyt		Přelet
Dlouhokřídlí – Charadriiformes				
§§,nEN,rEN,!!	Bekasina otavní <i>Gallinago gallinago</i>	Méně častý výskyt		Hnízdní výskyt v okolí
§,nVU,rVU,!!	Sluka lesní <i>Scolopax rusticola</i>	Častý výskyt		Hnízdní výskyt
§§,nEN,rCR,!!!	Vodouš kropenatý <i>Tringa ochropus</i>	Řídký výskyt		Hnízdní výskyt
Pelikáni – Pelecaniformes				
nNT,rVU,!!	Volavka popelavá <i>Ardea cinerea</i>	Častý výskyt		Přelet
Dravci – Accipitriformes				
§§,nVU,rVU,!!	Káně lesní <i>Buteo buteo</i>	Běžný výskyt	Mimohnízní výskyt	Hnízdní výskyt
	Krahujec obecný <i>Accipiter nisus</i>	Řídký výskyt		Mimohnízní výskyt
NI,§§,nCR,rCR,!!!	Moták pilich <i>Circus cyaneus</i>	Řídký výskyt		Loviště v mimohnízní době
NI,§,nVU,rVU,!!	Moták pochop <i>Circus aeruginosus</i>	Méně častý výskyt		Loviště v hnízdní době
Sovy – Strigiformes				
NI,§§,nVU,rEN,!!	Kulíšek nejmenší <i>Glaucidium passerinum</i>	Méně častý výskyt	Mimohnízní výskyt	
rVU,!!	Puštík obecný <i>Strix aluco</i>	Běžný výskyt	Mimohnízní výskyt	Hnízdní výskyt
NI,§§,nVU,rEN,!!	Sýc rousný <i>Aegolius funereus</i>	Méně častý výskyt	Mimohnízní výskyt	

Srostloprstí – Coraciiformes			
§§,nEN,rCR,!!	Dudek chocholatý <i>Upupa epops</i>	Řídký výskyt	Vypuštěn ze záchranné stanice
Šplhavci – Piciformes			
NI,rVU,!!	Datel černý <i>Dryocopus martius</i>	Běžný výskyt	Mimohnízdní výskyt
§§,nVU,rVU,!!	Krutihlav obecný <i>Jynx torquilla</i>	Méně častý výskyt	Hnízdni výskyt
nVU,rVU,!!	Strakapoud malý <i>Dryobates minor</i>	Řídký výskyt	Hnízdni výskyt
	Strakapoud velký <i>Dendrocopos major</i>	Běžný výskyt	Mimohnízdni výskyt
	Žluna zelená <i>Picus viridis</i>	Častý výskyt	Hnízdni výskyt
Sokoli – Falconiformes			
§§,nEN,rEN,!!	Ostříž lesní <i>Falco subbuteo</i>	Řídký výskyt	Loviště v mimohnízdni době
	Poštolka obecná <i>Falco tinnunculus</i>	Méně častý výskyt	Loviště
Pěvci – Passeriformes			
	Brhlík lesní <i>Sitta europaea</i>	Běžný výskyt	Mimohnízdni výskyt
	Budníček menší <i>Phylloscopus collybita</i>	Velmi běžný výskyt	Mimohnízdni výskyt
	Budníček větší <i>Phylloscopus trochilus</i>	Častý výskyt	Hnízdni výskyt
	Červenka obecná <i>Erithacus rubecula</i>	Velmi běžný výskyt	Hnízdni výskyt
	Čížek lesní <i>Spinus spinus</i>	Častý výskyt	Hnízdni výskyt
	Drozd brávník <i>Turdus viscivorus</i>	Běžný výskyt	Hnízdni výskyt
eVU	Drozd kvíčala <i>Turdus pilaris</i>	Častý výskyt	Mimohnízdni výskyt
	Drozd zpěvný <i>Turdus philomelos</i>	Velmi běžný výskyt	Hnízdni výskyt
	Hýl obecný <i>Pyrrhula pyrrhula</i>	Méně častý výskyt	Hnízdni výskyt
rNT,!	Konipas horský <i>Motacilla cinerea</i>	Méně častý výskyt	Hnízdni výskyt
	Kos černý <i>Turdus merula</i>	Velmi běžný výskyt	Hnízdni výskyt
eNT	Králíček obecný <i>Regulus regulus</i>	Běžný výskyt	Hnízdni výskyt
	Králíček ohnivý <i>Regulus ignicapilla</i>	Běžný výskyt	Hnízdni výskyt
§,rEN,!!	Krkavec velký <i>Corvus corax</i>	Méně častý výskyt	Hnízdni výskyt
	Křivka obecná <i>Loxia curvirostra</i>	Méně častý výskyt	Hnízdni výskyt
§	Lejsek šedý <i>Muscicapa striata</i>	Méně častý výskyt	Hnízdni výskyt
rNT,!	Mlynařík dlouhoocasý <i>Aegithalos caudatus</i>	Řídký výskyt	Hnízdni výskyt
	Pěnice černošedá <i>Sylvia atricapilla</i>	Běžný výskyt	Hnízdni výskyt

eVU	Pěnice hnědokřídlá <i>Sylvia communis</i>	Častý výskyt		Hnízdní výskyt
	Pěnice pokřovní <i>Sylvia curruca</i>	Méně častý výskyt		Hnízdní výskyt
	Pěnice slavíková <i>Sylvia borin</i>	Méně častý výskyt		Hnízdní výskyt
	Pěnkava jikavec <i>Fringilla montifringilla</i>	Řídký výskyt		Mimohnízdni výskyt
	Pěnkava obecná <i>Fringilla coelebs</i>	Velmi běžný výskyt		Hnízdní výskyt
NI,§§,nEN,rEN,!!	Pěvuška modrá <i>Prunella modularis</i>	Běžný výskyt		Hnízdní výskyt
	Rehek domácí <i>Phoenicurus ochruros</i>	Méně častý výskyt		Hnízdní výskyt
	Skřivan lesní <i>Lullula arborea</i>	Řídký výskyt		Hnízdní výskyt
	Sojka obecná <i>Garrulus glandarius</i>	Častý výskyt	Mimohnízdni výskyt	Hnízdní výskyt
	Štehlík obecný <i>Carduelis carduelis</i>	Častý výskyt		Hnízdní výskyt
eVU,rNT,!	Strnad obecný <i>Emberiza citrinella</i>	Velmi běžný výskyt		Hnízdní výskyt
	Střízlík obecný <i>Troglodytes troglodytes</i>	Běžný výskyt	Mimohnízdni výskyt	Hnízdní výskyt
	Sýkora koňadra <i>Parus major</i>	Velmi běžný výskyt		Hnízdní výskyt
	Sýkora lužní <i>Poecile montanus</i>	Méně častý výskyt		Hnízdní výskyt
	Sýkora modřinka <i>Cyanistes caeruleus</i>	Častý výskyt		Hnízdní výskyt
NI,§,nNT,rNT,!	Sýkora parukářka <i>Lophophanes cristatus</i>	Častý výskyt	Mimohnízdni výskyt	Hnízdní výskyt
	Sýkora uhelníček <i>Periparus ater</i>	Velmi běžný výskyt		Hnízdní výskyt
	Šoupálek dlouhoprstý <i>Certhia familiaris</i>	Běžný výskyt		Hnízdní výskyt
	Špaček obecný <i>Sturnus vulgaris</i>	Častý výskyt		Hnízdní výskyt
	Ťuhýk obecný <i>Lanius collurio</i>	Méně častý výskyt		Hnízdní výskyt
rVU,!!	Vrabc polní <i>Passer montanus</i>	Méně častý výskyt		Hnízdní výskyt
	Vrána šedá <i>Corvus cornix</i>	Méně častý výskyt		Hnízdní výskyt
	Zvonek zelený <i>Chloris chloris</i>	Častý výskyt		Hnízdní výskyt

Tab. 3: Počty druhů ptáků zaznamenaných na lokalitě (bez druhů vypuštěných, pouze přeletujících bez vztahu k lokalitě a z okolí lokality) podle jednotlivých kategorií ochrany a ohrožení.

Počet chráněných druhů přílohy I směrnice 79/409/EEC - Natura 2000	7
Počet zvláště chráněných druhů ptáků	15
- kriticky ohrožené druhy (§§§)	0
- silně ohrožené druhy (§§)	10
- ohrožené druhy (§)	5
Počet druhů národního červeného seznamu ptáků ČR	14
- kriticky ohrožené druhy (nCR)	1
- ohrožené druhy (nEN)	3
- zranitelné druhy (nVU)	8
- téměř ohrožené druhy (nNT)	2
Počet druhů regionální červeného seznamu ptáků Vysočiny	20
- regionálně kriticky ohrožené druhy (rCR)	2
- regionálně ohrožené druhy (rEN)	5
- regionálně zranitelné druhy (rVU)	9
- regionálně téměř ohrožené druhy (rNT)	4
Počet druhů významných z hlediska hnízdění na Vysočině	20
- hnízdiště zasluhující mimořádně vysokou pozornost (!!!)	2
- hnízdiště zasluhující zvýšenou pozornost (!!)	14
- hnízdiště zasluhující pozornost (!)	4
Celkový počet zaznamenaných druhů ptáků	62

Komentář k nejvýznamnějším druhům

Hrabaví – Galliformes

Křepelka polní *Coturnix coturnix* §§,nNT

K hnízdění vyhledává otevřenou zemědělskou krajinu, ale vyskytuje se i v biotopech lesostepního charakteru. Hnízdí na zemi v porostu vegetace. Potravu mláďat tvoří především měkký hmyz a pavouci, u dospělých postupně podíl hmyzu v potravě klesá ve prospěch rostlinné složky, jíž tvoří především semena trav a jiných rostlin, případně listy a květy. Na lokalitě byl zaznamenán 1 vol. samec pouze 19. 5. 2024, hnízdění na lokalitě je možné.

Měkkozobí – Columbiformes

Holub doupňák *Columba oenas* §§,nVU,rVU,!!

Hnízdí ve vzrostlých listnatých lesích, převážně bučinách, zpravidla v dutinách po datlu černém. Mezi jeho potravu patří semena a různé druhy bobulí, které létá sbírat i do otevřené krajiny. Na lokalitě byl zaznamenán 1 vol. samec ve dnech 16. 5., 21. 5., 21. 7. a 25. 7. 2024, hnízdění na lokalitě je možné, ale spíše hnízdí někde v blízkém okolí, neboť vhodnou hnízdní dutinu se přímo na lokalitě nepodařilo nalézt.

Hrdlička divoká *Streptopelia turtur* wVU,cVU,eNT

Obývá okraje lesů a polní remízky, porosty podél vod, zarostlé zahrady apod., kde hnízdí na vzrostlých stromech. Potrava je tvořena různými semeny, drobnými měkkými a vzácně i hmyzem. Potravu sbírá na zemi. Druh početně ubývá. Na lokalitě má vhodné podmínky, ale byl zde zaznamenán 1 vol. samec pouze 25. 7. 2024, hnízdění na lokalitě je možné.

Krátkokřídli – Gruiformes

Chrástal vodní *Rallus aquaticus* §§,nVU,rVU,!!

Hnízdním prostředím jsou mělké vody zarostlé vegetací. Hnízdí v různých typech litorálních porostů. Žije skrytým způsobem života. Potravu tvoří zejména drobní bezobratlí. Na lokalitě se nevyskytuje, nemá zde vhodný biotop. Byl zaznamenán pouze na přeletu, a to 9. 4. 2024, kdy zde 2x přelétl 1 vol. ad. Přeletující volající ptáci v hnízdní době vyhledávají vhodná hnízdiště a partnera. Pokud by na lokalitě byl vytvořen vhodný biotop, tak jej tento druh jistě obsadí. Obdobně jako velkou tůň v PR Chvojnov (cca 1400 m²), kde byl již opakovaně zaznamenán.

Lyska černá *Fulica atra* cNT,rNT,!

Obývá stojaté vody, kde si staví hnízda v litorálech. Potravu tvoří různé druhy vodních rostlin, malí vodní živočichové, případně se pase i na rostlinách rostoucích na břehu. Na lokalitě se nevyskytuje, nemá zde vhodný biotop. Byla zaznamenána pouze na přeletu, a to 1 vol. ad. 20. 5. 2024. Přeletující volající ptáci v hnízdní době vyhledávají vhodná hnízdiště a partnera. Druhu stačí i malé rybníčky, ale na velkých tůňích v oblasti (PR Chvojnov) se nevyskytuje.

Slípka zelenonohá *Gallinula chloropus* nNT,rVU,!!

Obývá stojaté vody, kde si staví hnízda v litorálech. Potravu tvoří zejména bobule, různé druhy travin, popadané plody a vodní hmyz. Na lokalitě se nevyskytuje, nemá zde vhodný biotop. Byla zaznamenána pouze na přeletu, a to 1 vol. ad. 10. 4. 2024. Přeletující volající ptáci v hnízdní době vyhledávají vhodná hnízdiště a partnera. Pokud by na lokalitě byl vytvořen vhodný biotop, tak jej tento druh může obsadit. Obdobně jako velkou tůň v PR Chvojnov (cca 1400 m²), kde každoročně hnízdí.

Potápky – Podicipediformes

Potápka malá *Tachybaptus ruficollis* §,nVU,rVU,!!

Druh je vázán na mělké stojaté vody s dostatečnou průhledností a přítomností litorálních porostů. Důležitá je přítomnost vhodné potravy (drobnější vodní živočichové, zejména hmyz a jeho larvy, malí měkkýši, koryši, pulci či drobné rybky). Hnízdo staví nejčastěji na hladině v litorálu. Úbytek početnosti tohoto druhu je způsoben zejména nárůstem intenzity rybářského hospodaření. Na lokalitě se nevyskytuje, nemá zde vhodný biotop. Byla zaznamenána pouze na přeletu, avšak opakovaně: 10. 4. 2024, 15. 5. 2024 a 19. 5. 2024, vždy přelet 1 vol. ad. Přeletující volající ptáci v hnízdní době vyhledávají vhodná hnízdiště a partnera. Pokud by na lokalitě byl vytvořen vhodný biotop, tak jej tento druh jistě obsadí. Obdobně jako velkou tůň v PR Chvojnov (cca 1400 m²), kde každoročně hnízdí.

Dlouhokřídli – Charadriiformes

Bekasina otavní *Gallinago gallinago* §§,nEN,rEN,!!

Hnízdí na otevřených podmáčených loukách s nízkým travnatým porostem. Potravu tvoří kroužkovci, malí měkkýši, koryši, hmyz a jeho larvy. Jedná se o jednoho z nejvíce ubývajících nepěvců v ČR, který doplácí na zánik svých hnízdišť (odvodňování, zarůstání). Na lokalitě se nevyskytuje, nemá zde v současné době dostatečnou rozlohu vhodného biotopu. Byl zaznamenán pouze volající ad. z dálky 11. 4. 2024, pravděpodobně z nedaleké PR Šimanovské rašeliniště, kde pravidelně hnízdí. Pokud by na lokalitě byla vytvořena dostatečná rozloha vhodného biotopu, tak jej tento druh jistě obsadí, neboť v okolí hnízdí pravidelně na vícero lokalitách (např. PP Hajnice, PR Chvojnov, U Farského lesa, PP U Šeredů) a celkově Humpolecká vrchovina patří k jedné z nejvýznamnějších hnízdních oblastí tohoto druhu v rámci celé ČR.

Sluka lesní *Scolopax rusticola* §,nVU,rVU,!!

Pro hnízdění preferuje listnaté a smíšené lesy s vlhčími místy a křovitým podrostem. Potravu tvoří zejména kroužkovci, dále hmyz, pavouci, mnohonožky, malí měkkýši, koryši ap. Při toku často vyletuje na volná prostranství i mimo les. Na lokalitě se pravidelně vyskytuje a pravděpodobně i hnízdí, neboť zde má vhodné podmínky. Tokající samci zde byli zaznamenáni 9. 4., 10. 4., 11. 4.,

17. 4., 18. 4., 15. 5., 16. 5., 17. 5., 18. 5., 19. 5., 20. 5. a 21. 5. 2024, opakovaně i více jedinců. Pro sluku je důležitá přítomnost dřevinami zarostlých podmáčených ploch.

Vodouš kropenatý *Tringa ochropus* §§,nEN,rCR,!!!

Nejčastěji se s ním setkáme na březích vod v lesních oblastech, neboť na rozdíl od ostatních bahňáků hnízdí na stromech a keřích v opuštěných hnízdech jiných, zejména drozdovitých ptáků nebo v hnízdech strak. Loví především hmyz a jeho larvy, které sbírá při procházení po březích vodních ploch a v mělkých bahnitých vodách. Na lokalitě byl zaznamenán 1 vol. ad. 17. 4. a 18. 4. 2024, hnízdění na lokalitě je možné. Pro podporu tohoto druhu by bylo vhodné vytvoření soustavy rozmanitých tůň s mělčinami.

Pelikáni – Pelecaniformes

Volavka popelavá *Ardea cinerea* nNT,rVU,!!

Obývá rozmanité typy vod, kde sbírá potravu, za kterou zaletuje i do otevřené krajiny. Převažující složkou v potravě jsou zejména ryby, ale též obojživelníci, měkkýši, hmyz a jiní bezobratlí, malí ptáci a savci. Hnízdí v rozsáhlých porostech tvrdých litorálů nebo na stromech, většinou v koloniích. Na lokalitě nehází, byl zde zjištěn pouze na přeletu 1 vol. ex. 17. 4. 2024.

Dravci – Accipitriformes

Krahujec obecný *Accipiter nisus* §§,nVU,rVU,!!

Dává přednost členité krajině, kde se střídají různé typy biotopů. Pro hnízdění preferuje mladší jehličnaté porosty, kde hnízdí na stromech. Je potravním specialistou na drobné ptáky a jeho přítomnost prozradí také nálezy trháníšť. Byl zde pozorován pouze v mimohnízdní době, a to 1 ex. 17. 10. 2023.

Moták pilich *Circus cyaneus* NI,§§,nCR,rCR,!!!

Hnízdí na zemi na lesních pasekách i v otevřené krajině, kde nejčastěji loví hraboše. Byl zde pozorován pouze v mimohnízdní době, a to 1 samec 8. 11. 2023.

Moták pochop *Circus aeruginosus* NI,§,nVU,rVU,!!

Hnízdí na zemi v litorálech rybníků, méně často i v polích či ruderálech v otevřené krajině, kde nejčastěji loví hraboše. Byl zde pozorován pouze v mimohnízdní době, a to 1 juv. 5. 9. 2024.

Sovy – Strigiformes

Kulíšek nejmenší *Glaucidium passerinum* NI,§§,nVU,rEN,!!

Lesní druh vyšších poloh preferující jehličnaté, případně smíšené lesy, kde hnízdí v dutinách stromů, obvykle po žlunách či strakapoudech. Potravu tvoří převážně drobní savci a ptáci. Byl zde zaznamenán pouze v mimohnízdní době, a to 1 vol. ad. 10. 9. a 11. 9. 2012.

Puštík obecný *Strix aluco* rVU,!!

Lesní druh preferující listnaté, případně smíšené lesy, kde hnízdí ve velkých dutinách stromů, případně může zahnízdít i ve starých hnízdech dravců apod. Potrava je živočišná s převahou drobných savců. Byl zde zaznamenán 1 vol. samec a 1 vol. samice 11. 9. 2012., 1 vol. samec 11. 4. a 17. 4. 2024 a 1 vol. pár 20. 5. 2024. Hnízdění na lokalitě je možné, ale zřejmě bude hnízdít v okolním lese.

Sýc rousný *Aegolius funereus* NI,§§,nVU,rEN,!!

Lesní druh vyšších poloh, kde hnízdí v dutinách stromů, obvykle po datlech. Potrava je živočišná s převahou drobných savců. Byl zde zaznamenán pouze v mimohnízdní době, a to 1 vol. ad. 11. 9. 2012.

Srostloprstí – Coraciiformes

Dudek chocholatý *Upupa epops* §§,nEN,rCR,!!

Druh otevřené krajiny, biotopů lesostepního charakteru i světlých lesů, kde hnízdí zpravidla v dutinách stromů. V potravě, kterou sbírá převážně na zemi, převažuje hmyz a jeho larvy, zvláště brouci, dvoukřídlí, blanokřídlí, krtonožky a stonožky, dále pavouci a žížaly. Na lokalitě nebyl zjištěn přirozený výskyt, pouze zde byl vypuštěn 1 ad. 18. 4. 2024 po svém zotavení ze záchrané stanice. Jednalo se o ptáka, který byl v prosinci 2023 nalezen v Jihlavě během sněhové vánice, ačkoliv se jedná o striktně tažný druh. Žádné onemocnění ani zranění u něj nebylo zjištěno.

Šplhavci – Piciformes

Datel černý *Dryocopus martius* NI,rVU,!!

Obývá všechny typy lesů, kde si dlabе hnízdní dutinu ve stromech. Živí se hlavně mravenci i dalším hmyzem všech stádií (dospělci, kukly, larvy), v oblíbě má larvy dřevokazných brouků, jako jsou lýkožrouti a tesaříci. Na lokalitě byli zaznamenáni jednotliví ptáci 11. 9. 2012, 17. 10. 2023, 17. 4., 16. 5., 17. 5., 18. 5., 19. 5., 20. 5., 21. 5., 26. 5. a 21. 7. 2024, a to včetně teritoriálního bubnování. Hnízdění na lokalitě je možné, ale spíše hnízdí někde v blízkém okolí, neboť jeho hnízdní dutinu se přímo na lokalitě nepodařilo nalézt.

Krutihlav obecný *Jynx torquilla* §§,nVU,rVU,!!

Vyhledává světlé listnaté a smíšené lesy, remízy i rozptýlené dřeviny v krajině, kde hnízdí v dutinách, zejména po strakapoudech. Živí se převážně mravenci a jejich larvami, méně jiným hmyzem, pavoukovci či měkkýši, na podzim konzumuje také různé plody, např. bezu. Byl zde zjištěn 1 vol. ad. 18. 4. a 21. 5. 2024, hnízdění na lokalitě je možné.

Strakapoud malý *Dryobates minor* nVU,rVU,!!

Druh listnatých a smíšených lesů, parků, alejí apod., kde si dlabе hnízdní dutinu ve stromech. Potravu tvoří převážně mšice, mravenci, housenky, korovnice a další hmyz. Byl zde zaznamenán 1 bubnující ad. 16. 5. a 20. 5. 2024 a 1 vol. ad. 5. 9. 2024, hnízdění na lokalitě je možné.

Sokoli – Falconiformes

Ostříž lesní *Falco subbuteo* §§,nEN,rEN,!!

Druh mozaikovitě krajiny, kde hnízdí v opuštěných hnízdech dravců či krkavcovitých ptáků vysoko na stromech. Loví zejména v otevřené krajině. Živí se velkým hmyzem (vážkami, motýly aj.), menšími ptáky či netopýry. Byl zde zaznamenán pouze v mimohnízdní době, a to 1 ad. 22. 9. 2024.

Pěvci – Passeriformes

Krkavec velký *Corvus corax* §,rEN,!!

Druh lesnatých krajin, kde si staví hnízdo v lesích vysoko na stromech, případně na skalách. Loví i v otevřené krajině. Živí se zejména mršinami, drobnými obratlovci i různými semeny. Byl zde zjištěn 1 vol. ad. 10. 4., 18. 4. a 21. 5. 2024 a 2 ex. 5. 9. 2024. Hnízdí v okolních lesích.

Lejsek šedý *Muscicapa striata* §

Preferuje starší světlé listnaté lesy, případně smíšené či borové, parky a různé typy rozptýlené zeleně. Hnízdí v polodutinách. V potravě jsou zastoupeni zejména dvoukřídlí a motýli, případně jiný dospělý hmyz včetně vážek, čmeláků, vos nebo mšic, v malé míře jsou zastoupeny také žížaly, larvy hmyzu a různé plody. Byl zde zaznamenán 1 zpívající samec 17. 5. 2024, hnízdění na lokalitě je možné.

Pěnkava jikavec *Fringilla montifringilla* eVU

V ČR nehnízdí, ale pravidelně u nás zimuje. Živí se drobným hmyzem a jinými bezobratlými živočichy, přes zimu vyhledává především semena různých bylin a stromů (zvláště bukvice).

Na lokalitě bylo pozorováno hejno několika jedinců ve smíšeném hejnu s pěnkavami obecnými 7. 10. 2024.

Skřivan lesní *Lullula arborea* NI,§§,nEN,rEN,!!

Ikonickeý druh lokality Na Skřivánku, která nese jeho jméno. Preferuje světlé borové lesy, nebo lesy s většími pasekami, kde hnízdí na zemi. Brzy zjara převažují v potravě zelené části rostlin, v létě drobní bezobratlí a na podzim semena. Na lokalitě zaznamenán 1 zpívající samec 17. 4., 17. 5., 18. 5., 19. 5., 20. 5. a 21. 5. 2024, hnízdění na lokalitě je pravděpodobné.

Ťuhák obecný *Lanius collurio* NI,§,nNT,rNT,!

Hnízdí v otevřené krajině s křovinami, kde si staví hnízdo nejčastěji v hustých keřích. Živí se hlavně hmyzem a dále pavouky, jinými bezobratlými i drobnými obratlovci, v pozdním létě a na podzim také plody rostlin. Na lokalitě zaznamenán 1 samec 24. 6. a 21. 7. 2024, hnízdění na lokalitě je možné.

5) Literatura

- BirdLife International, 2015:** European Red List of Birds. – *Publications Office of the European Union, Luxembourg*: 1–67.
- BirdLife International, 2022:** European Red List of Birds 2021. – *Publications Office of the European Union, Luxembourg*: 1–72.
- BirdLife International, 2024:** World Red List of Birds. – *BirdLife International, online: datazone.birdlife.org*.
- BÚ ČSAV, 1987:** Regionálně fytogeografické členění ČSR. Mapa 1 : 600 000. – *Academia, Praha*.
- CULEK M. [ed], 2005:** Biogeografické členění České republiky, II. díl. – *AOPK ČR, Praha*: 1–590.
- CULEK M., GRULICH V., LAŠTŮVKA Z. et DIVÍŠEK J., 2013:** Biogeografické regiony České republiky. – *Masarykova univerzita, Brno*: 1–447.
- ČGS, 2012:** Půdní mapa České republiky 1 : 50 000. – *Česká geologická služba, Praha*.
- ČGS, 2015:** Geologická mapa České republiky 1 : 50 000. – *Česká geologická služba, Praha*.
- DEMEK J. et MACKOVIČIN P. [ed], 2006:** Zeměpisný lexikon ČR. – 2. vyd., *AOPK ČR, Brno*: 1–580.
- EKRTOVÁ E., 2024:** Cévnaté rostliny a vegetace lokality Na Skřivánku v k.ú. Jiřín v okrese Jihlava. – *Ms., depon. in: Pobočka České společnosti ornitologické na Vysočině, Jihlava, online: www.prirodavysociny.cz/pdf/NaSkrivanku-CevnateRostliny2024.pdf*.
- GILL F. et DONSKER D. [ed], 2019:** IOC World Bird List (v9.2). – *International Ornithologists' Union, online: www.worldbirdnames.org*.
- HÄRTEL H., LONČÁKOVÁ J. et HOŠEK M. [ed], 2009:** Mapování biotopů v České republice: Východiska, výsledky, perspektivy. – 1. vyd., *Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Praha*: 1–196.
- CHYTRÝ M., 2020:** Červený seznam biotopů České republiky. – *Příroda, Praha*, 41: 1–172.
- IUCN, 2014:** Guidelines for Using the IUCN Red List Categories and Criteria: Version 11. – *IUCN, Gland, Switzerland*.
- KODET V. [ed], 2017:** Ptáci Vysočiny. – *Pobočka České společnosti ornitologické na Vysočině, Jihlava, online: www.prirodavysociny.cz*.
- NEUHÁUSLOVÁ Z., MORAVEC J., CHYTRÝ M., SÁDLO J., RYBNÍČEK K., KOLBEK J. et JIRÁSEK J., 1997:** Mapa potenciální přirozené vegetace České republiky 1 : 500 000. – *Botanický ústav AV ČR, Průhonice*.
- QUITT E., 1971:** Klimatické oblasti Československa. – *Geografický ústav ČSAV, Brno*: 1–73.
- SAVICKÝ J., 2008:** Techniky akustického monitoringu ptáků. – *In: KODET V., SAVICKÝ J. et HERTL I.: Závěrečná zpráva projektu Využití informačních technologií v ornitologickém výzkumu na Vysočině. – Pobočka ČSO na Vysočině, Jihlava*: 9–37.
- ŠŤASTNÝ K., BEJČEK V. et NĚMEC M., 2017:** Červený seznam ptáků České republiky. – *In: CHOBOT K. et NĚMEC M. [ed]: Červený seznam ohrožených druhů České republiky. Obratlovci. – Příroda, Praha*, 34: 107–154.
- VAVŘIK M., ŠÍREK J., ŠINDEL M., MLÍKOVSKÝ J., HORÁČEK J., HEYROVSKÝ D. et ŠIMEK J., 2019:** Revize záznamů vzácných druhů ptáků v České republice. – *Sylvia* 55: 2–74.
- Vyhláška MZe č. 83/1996 Sb.,** o zpracování oblastních plánů rozvoje lesů a o vymezení hospodářských souborů.
- Vyhláška MŽP č. 395/1992 Sb.,** kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny.
- Zákon č. 114/1992 Sb.,** o ochraně přírody a krajiny.

6) Fotodokumentace

Foto Vojtěch Kodet a Dana Kodetová

Otevřené luční enklávy

Mozaika luk zarůstajících náletovými dřevinami

Dochovaly se zde fragmenty rašelinných či slatinných luk.

Pramenný vývěr

Tůňky

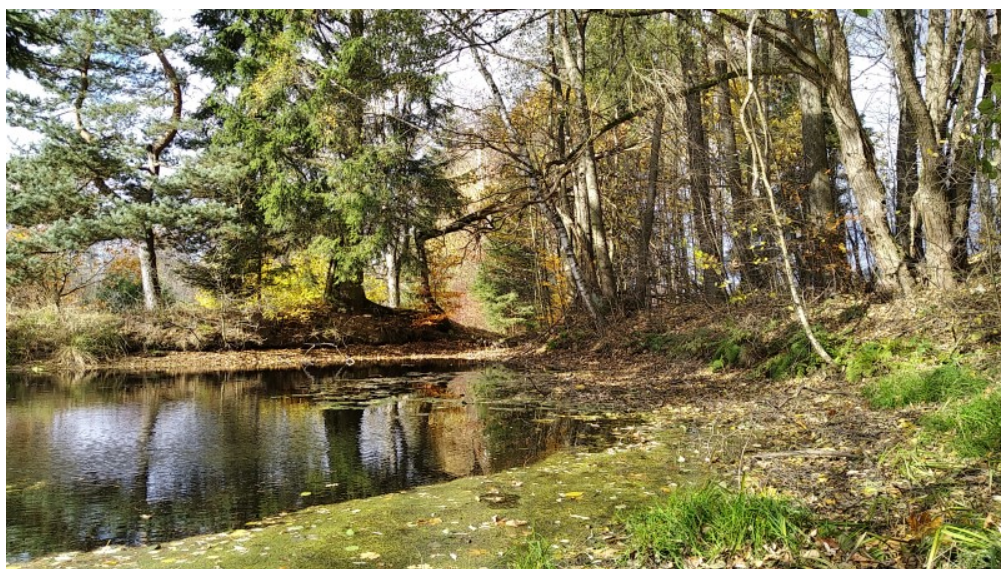
Lokalitou protékají drobné potůčky, největší potůček tvoří západní hranici lokality a má přirozených charakter s meandrujícím korytem

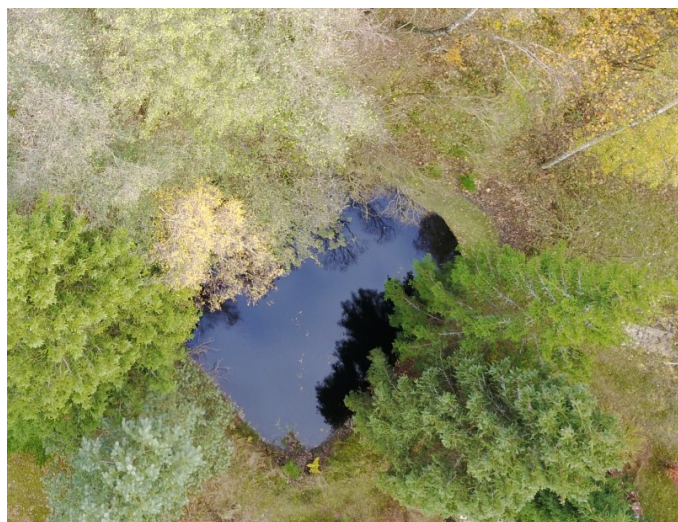

Součástí lokality je i malý rybníček

Dřevinami zcela zarostlé plochy na původních loukách (stále vedeno jako trvalé travní porosty),
a to místy i s vyšším podílem mrtvého dřeva

Stromy na podmáčených plochách jsou náchylné k vývratům, čímž vzniká pralesovitý charakter zarostlých ploch

I staré hromady kamenů přispívají ke stanovištní pestrosti lokality

Mohutná vrba křehká

Lípa neobvyklého štíhlého vzrůstu

Lesní parcely se smrkem, borovicí a bukem proředěné po kůrovcové kalamitě
jsou zalesněné z přirozeného náletu zejména břízou, bukem a smrkem

Zatravněné pole v mírném svahu, které čeká na osvobození zatrubněného potůčku uvezněného v melioraci pod zemí a postupnou přeměnu v květnatou louku a třeba i se soustavou rozmanitých tůní.

Vypouštění dudka chocholátek Na Skřivánku

